

**Sărbătoarea – eveniment istoric actualizat liturgic și imbold pentru o conduită creștinească. Studiu de caz:
o omilie pseudo-hrisostomică la Crăciun
(BHGⁿ 1899t; CPG 4945)**

Pr. Dr. Radu GÂRBACEA*

I

În 1973 Sever J. Voicu edita o omilie la Nașterea Domnului¹ transmisă de trei manuscrise (*Athen. B.N. 346*, sec. XV; *Neapol. Vindob. 19*, sec. XVII și *Vat. gr. 1259*, sec. XII)² sub numele sfântului Ioan Hrisostom. În *Clavis Patrum Graecorum* omilia are indicativul 4945 și este așezată între omiliile a căror autenticitate hrisostomică este pusă la îndoială de cercetători³.

După cunoștințele mele, după editarea ei, omilia nu a mai făcut obiectul vreunui studiu și nu a mai fost tradusă într-o altă limbă decât cea franceză, care însoțește ediția textului grecesc. Cu excepția prezentării și comentariilor editorului Sever J. Voicu, problematica locului și a importanța ei în tradiția predicatorială patristică greacă la sărbătoarea Nașterii Domnului nu a mai fost realuată.

În scurta, dar foarte folositoare prezentare a tradiției omiletice patristice grecești și bizantine la sărbătoarea Nașterii Domnului realizată de Theodora Antonopoulou ca prolog al prezentării omiliei 23, la Nașterea Domnului, a împă-

* Pr. Dr. Radu Gârbacea, asistent la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Șaguna” din cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

¹ „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, *Byzantion* 43 (1973), p. 483-495.

² Cel de-al treilea descoperit de editor însuși printr-un „heureux hasard”, după cum mărturișește chiar în prima pagină a ediției sale.

³ M. Geerard (ed.), *Clavis Patrum Graecorum volume II ab Athanasio ad Chrysostomum*, Turnhout, 1974, p. 631.

O omilie pseudo-hrisostomică la Crăciun

ratului Leon al VI-lea, cel Înțelept⁴, omilia aceasta nu este amintită. Theodora Antonopoulou atrage atenția cu privire la existența unei tradiții omiletice timpurii pentru sărbătoarea Nașterii Domnului, datorată în primul rând vechimii ei⁵. Această tradiție omiletică este timpurie și bogată deopotrivă. Bogăția ei poate fi ușor sesizată numai urmărind inventarul lui François Halkin din *Bibliotheca Hagiographica Graeca*⁶. O întrebarea, oarecum firească, se pune cu privire la originea lor. Au fost oare omiliile timpurii rostite în cadrul unei celebrări liturgice a Nașterii Domnului sau nu? Oferirea unui răspuns acestei întrebări nu este un demers facil și nici semnatarul acestor rânduri nu și-a propus să facă aceasta, intențiile lui fiind altele.

Datarea și autorul omiliei

Chestiunea datării și cea a autorului omiliei nu sunt nici ele ușor de rezolvat, întrucât indiciile pe care le avem la dispoziție sunt puține. Editorul atrage atenția că în ce privește relația textului nostru cu tradiția omiletică greacă omilia seamănă cel mai mult cu omilia *In natale domini nostri Jesu Christi*⁷ (BHG 1911; PG 61: 763-768)⁸. Dacă pentru omilia BHG 1911 s-a propus ca dată sfârșitul sec. IV, omilia noastră (BHG 1899t) este probabil mult mai târzie, fără însă a o putea data cu precizie. Editorul a propus două variante. Prima, sec. VII-VIII, iar cea de-a doua, care ia în calcul cele două *hapax*-uri de la finalul manuscrisului *Vat. gr. 1259*⁹, acceptate ca originale, o datare ceva mai timpurie¹⁰.

Omilia conține detalii care, fără îndoială, uimesc pe cititor. Este vorba de îndemnul final de abținere de la animale sugrumate și sânge (πνικτοῦ καὶ αἵματος,

⁴ *The Homilies of the Emperor Leo VI* (The Medieval Mediterranean Peoples, Economies and Cultures 400-1453, 14), Brill, Leiden-New-York-Köln, 1997, p. 173-178.

⁵ Cu privire la vechimea sărbătoririi Nașterii Domnului pe 25 decembrie, ca sărbătoare de sine stătătoare, în Roma, Antiohia și Constantinopol, a se vedea T.D. Barnes, „The First Christmas in Rome, Antioch and Constantinople”, *Studia Patristica* 64 (2013), p. 77-83.

⁶ François Halkin (ed.), *Bibliotheca Hagiographica Graeca*, vol. III, (Subsidia Hagiographica 8a), Bruxelles, 1957, p. 215-227; Idem, *Novum Auctarium Bibliothecae Hagiographicae Graecae*, (Subsidia Hagiographica 65), Bruxelles, 1984, p. 365-371.

⁷ Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 484.

⁸ Ediția lui M. Papakyriellou din *Hagioreitikē Bibliothēkē* 21 (1956), p. 344-348, mi-a fost inaccesibilă. Pentru mai multe informații cu privire la această omilie, a se vedea J.A. de Aldama, *Repertorium pseudochrysostomicum* (Documents, études et répertoires publiés par l'Institut de Recherche et d'Histoire des Textes, 10), Éditions du CNRS, Paris, 1965, n. 319, p. 117-118.

⁹ Πετεινόσθητος și θηράσθητος (p. 492. 94) sunt *hapax*-uri, probabil mai timpurii. Cf. Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 495, nota 2. Pentru a urmării cu ușurință textul grec voi indica în paranteze numărul paginii și al rândului din ediția lui Sever J. Voicu.

¹⁰ *Ibidem*, p. 484, nota 6.

p. 492. 92). Editorul se întreabă dacă nu cumva această afirmație ar putea fi o pistă pentru aflarea mediului în care a fost rostită omilia¹¹. De asemenea, polemica anti-iudaică pare să nu aibă un caracter *ad hominem*, pe care îl întâlnim în anumite omilii din sec. IV-V. Faptul acesta ar putea fi un indiciu pentru datarea mai târzie a omiliei¹². Cu toate acestea, problemele legate de localizarea și datarea omiliei rămân de rezolvat.

În ce privește autorul, este foarte posibil ca el să fi fost un episcop¹³. Omilia începe cu afirmația autorului că înaintea sa, alți preoți (οἱ προλαβόντες ἱερεῖς, p. 486. 1) au adus laudă lui Hristos, pe Care îl numește „Stăpânul zilei” (τὸν δεσπότην τῆς ἡμέρας, p. 486. 2), și au zidit sufletește pe ascultători prin cuvântul lor. Posibilitatea ca mai mulți slujitori să predice în mod succesiv în cadrul unei celebrări liturgice este cunoscută chiar în afara sinoadelor. De obicei, episcopul locului lua cuvântul ultimul¹⁴. O mărturie a acestei practici avem în omilia *In diem natalem* a sfântului Ioan Hrisostom¹⁵. La un moment dat, sfântul Ioan zice: „după ce vă voi spune încă ceva, voi sfârși cuvântul meu, lăsând dascălului obștesc să vi le spună pe cele mai mari” (PG 49: 358.4). Referirea sfântului Ioan este la episcopul Antiohiei, Flavian, cel care îl hirotonise.

Întrucât și alți predicatori au luat cuvântul în cadrul celebrării, autorul omiliei găsește de prisos rostirea cuvântului său, invocând ca motive lipsa învățaturii și bătrânețea, la care par să se refere cuvintele „trupul neputincios” (ἡ σὰρξ ἀσθενής, p. 486. 5), „limba gângavă” (ἡ γλῶσσα τραυλή, p. 486. 5) și „mintea trândavă” (ἡ διάνοια ῥάθυμότερα, p. 486. 5), adică o minte care și-a pierdut agerimea tinereții. Am putea concluziona că autorul este un episcop în vârstă. Intenția de a-l scoate pe autor de sub anonim, este însă una foarte grea, clar fiind, potrivit editorului, că atribuirea omiliei sfântului Ioan Hrisostom este un fals¹⁶.

Structura și conținutul omiliei

Deși au luat cuvântul în cadrul celebrării și alți preoți, în fața ascultătorilor autorul se vede obligat de a mai „elogia” (ἐγκωμιάσωμεν) o dată „pe Stăpânul zilei” și de a mai îndemna spre „râvna cinstirii de Dumnezeu” (εἰς ζῆλον

¹¹ *Ibidem*, p. 485.

¹² *Ibidem*, p. 489, nota 1.

¹³ *Ibidem*, p. 485.

¹⁴ *Ibidem*, p. 487, nota 1.

¹⁵ CPG 4334, BHGa 1892, PG 49: 351-362. Trad. rom. în: Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbători împărătești și Cuvântări de laudă la sfinți* (PSB S.N. 14), ediția a II-a, revizuită și adăugită, traducere din limba greacă veche de pr. prof. Dumitru Fecioru, introducere de ierom. Policarp Pîrvuloiu, Basilica, București, 2015, p. 44.

¹⁶ Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 485.

O omilie pseudo-hrisostomică la Crăciun

θεοσεβείας). În îndemnul său autorul nu face altceva decât să schițeze câteva coordonate ale unei conduite de prăznuire creștinească.

Omilia este structurată în două părți, mai întâi o meditație teologică, iar apoi un îndemn moral. Având înaintea o omilie dedicată Nașterii Domnului ne-am așteptat să găsim o exegeză a narațiunii biblice care relatează cele petrecute cu ocazia venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu. În fața acestei așteptări, oarecum firești, editorul ține să precizeze că:

„el [autorul] se îndepărtează de tonul și de temele obișnuite în cele mai multe dintre omiliile grecești la Nașterea Domnului: citatele biblice nu par să urmeze vreo tradiție bine definită; este posibil că el scoate de la sine comparația între sfânta familie, Irod și sinagogă, pe de o parte, și Avraam, Sarra, Isaac, Agar și Ismael, de pe altă parte, necunoscută de altfel.”¹⁷

Așadar, încă înainte de a citi textul omiliei ni se atrage atenția că nu avem de-a face cu un text exegetic, care caută să tâlcuiască narațiunea biblică. Ba mai mult, citind omilia observăm că ea nu conține citate din narațiunile evanghelice despre Nașterea Domnului. Ne putem întreba care a fost oare intenția rostirii unei astfel de omilii sau ce înseamnă pentru autorul nostru „elogia pe Stăpânul zilei”.

Înainte de a formula un răspuns la această întrebare, aș dori să subliniez următoarele: în primul rând, autorul pare mai mult preocupat de implicațiile duhovnicești ale Nașterii lui Iisus, decât de narațiunile biblice care o relatează. El nu pare să manifeste interes în direcția oferiilor unor explicații legate de textul propriu-zis, ci mai degrabă în direcția depășirii textului pentru a pătrunde în atmosfera de sărbătoare prilejuită de acest eveniment¹⁸. În al doilea rând, rostirea omiliei „în biserică” (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, p. 486.7) și îndemnul de a sărbători creștinește (χριστιανικῶς εορτάσωμεν σήμερον, p. 490.72-492.73) sunt indicii că avem înaintea o omilie rostită în cadrul unei celebrări liturgice. Așadar, îl vedem pe autor preocupat să accentueze că nu avem de-a face cu o simplă comemorare sau aducere-aminte a ceva ce s-a petrecut demult, ci că prin sărbătoare evenimentul istoric este actualizat duhovnicește. Folosindu-se de adverbul σήμερον (astăzi), autorul arată cum evenimentul istoric celebrat devine o experiență prezentă, atât pentru cel ce predică, cât și pentru ascultătorii săi. Astfel, un posibil răspuns la întrebarea

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Pentru mai multe detalii despre „actualizare” ca preocupare a Părinților Bisericii în omiliile lor festive, a se vedea Dr. Cosmin Pricop, „Actualizarea – o însușire hermeneutică specifică tradiției interpretative scripturistice a Părinților Bisericii. Studiu de caz: Mc 9, 2-9”, în: Eugen Munteanu, Iosif Camară, Sabina-Nicoleta Rotenștein (coord.), *Receptarea Sfintei Scripturi: între filologie, hermeneutică și traductologie. Lucrările Simpozionului Internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană”, ediția a III-a, Iași, 30 mai – 1 iunie 2013, Iași, 2015, p. 367-381.*

ce înseamnă „a elogia pe Stăpânul zilei” este acesta: a arăta că prin sărbătoare evenimentul istoric se actualizează duhovnicește.

Autorul insistă asupra implicațiilor sau a consecințelor venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu. Astfel, am putea numi prima parte a omiliei „dogmatică”, urmând sugestia editorului omiliei, din pricina faptului că autorul enunță implicațiile dogmatice și duhovnicești ale Întrupării. Autorul omiliei încearcă să răspundă unei întrebări fundamentale „cine avea nevoie de nașterea [Fiului lui Dumnezeu] din Maria?”. Potrivit lui, Fiul lui Dumnezeu trebuia să se nască din Maria pentru ca noi „să moștenim viață și nestrucăciune”. Aceasta ar fi rațiunea ultimă a Întrupării Fiului lui Dumnezeu. Dar, rațiunea aceasta se realizează printr-un plan al Economiei divine, pe care autorul se străduiește să-l rezume în cuvântul său.

Îndemnul moral este legat de chemarea adresată ascultătorilor săi de sărbătorii Crăciunul „ca niște creștini” sau „creștinește” (χριστιανικῶς). Felul în care creștinii ar trebui să sărbătorească „ca niște creștini” Nașterea lui Hristos este o preocupare actuală. Chiar dacă avem de a face cu o omilie care are o vechime mai mare de doisprezece veacuri, răspunsul la întrebarea cum să sărbătorim „ca niște creștini” ne interesează. O primă linie a schiței pentru o sărbătorire creștinească este trasată prin referirea la îndemnul paulin „Nimeni să nu răsplătească răul cu rău” (*Rm* 12, 17), întărită de cuvântul din *Proverbe*: „dacă flămânzește vrăjmașul tău, dă-i să mănânce, căci făcând aceasta vei îngrămădi cărbuni aprinși pe capul lui” (*Pilde* 25, 21-22). O a doua linie este trasată prin îndemnul de a nu fi pricină de scandal, potrivit cuvântului Domnului: „Amin zic vouă: cel ce va sminti pe unul din aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să se arunce în mare” (*Mt* 18, 6). Grija față de cei lipsiți de acoperiș, haine și hrană trebuie să facă și ea parte din preocupările celor ce vor să sărbătorească Crăciunul „ca niște creștini”. Acestea toate trebuie însoțite de smerenie (cf. *Gal* 6, 3). Cinstea și respectul față de preoți sunt cerute de însăși grija părintească pe care aceștia ar trebui să le arate păstoriților lor (cf. *Evr* 13, 17). Înfrânarea este și ea indispensabilă conduitei creștinești, alături de încetarea jurămintelor. Interdicția de a consuma animale sugrumate și sânge este și ea invocată. Este foarte probabil ca autorul omiliei să aibă în minte o situație concretă față de care dorește să ia atitudine.

Tradusă mai jos pentru prima dată în limba română, omilia pseudo-hrisostomică editată de Sever J. Voicu merită a primi atenție, deoarece dezvăluie preocupări ale unui autor bizantin anonim care nu sunt străine de căutările predicatorilor de astăzi, care sunt chemați la fiecare praznic să arate cum evenimentul istoric mântuitor se actualizează în celebrarea liturgică și cum aceasta cere de la cei ce iau parte la ea o anumită conduită, o viață oferită ca răspuns la darurile nespuse făcute de Dumnezeu nouă.

II

Cuvânt la Nașterea lui Hristos al [sfântului] Ioan Hrisostom¹⁹

Preoții de mai înainte au slăvit pe Stăpânul zilei/sărbătorii [τῆς ἡμέρας] și ne-au zidit sufletește pe noi ascultătorii, elogiind bine și cu folos ziua/sărbătoarea [τὴν ἡμέραν] [de astăzi].

Așadar, trebuia ca noi, neînvățații, să tăcem, mai ales pentru că trupul a devenit neputincioas, limba gângavă, iar mintea mai trândavă [decât acestea]. Dar din pricina voastră, a ascultătorilor, suntem siliți să rostim preaneînsemnatul nostru cuvânt în biserică, ca să elogiem ziua/sărbătoarea [τὴν ἡμέραν], iar pe voi să vă povățuim spre râvna cinstirii de Dumnezeu [θεοσεβείας].

Astăzi, Hristos S-a născut și lumea a fost luminată; astăzi, Hristos este în iesle și diavolul a fost luat în răs;

Astăzi, perșilor și tuturor neamurilor păgâne li se binevestește prin stea, iar Irod și sinagoga se tulbură din pricina magilor;

Astăzi, Iosif, Maria și Hristos sunt în peșteră, ca Avraam, Sarra și Isaac în cort, iar Irod și sinagoga, ca Agar și Ismael, sunt în pustie²⁰.

Astăzi, Irod se mânie, iar magii se veselesc; aceia [aduc] daruri, iar acesta sabie; steaua este magilor cale spre mântuire, iar arhieriei îi sunt lui Irod cale spre ucidere; neamurile barbare [aduc] aur, tămâie și smirnă, iar învățătorii de lege iudei lemn[ul Crucii], cuie și o suliță [cf. *In* 20, 25; 19, 34]; călăreții și arcașii disprețuindu-le pe acestea, după ce au luat daruri, au urmat stelei; iar cei ce citesc Legea și profeții, disprețuindu-le pe acestea [Legea și profeții], L-au răstignit pe Stăpânul acestora; aceia Îl cinstesc pe Cel înfășat în scutece, iar aceștia Îl resping pe Cel ce a venit cu semne și minuni. Aceia văzând steaua, s-au mutat de la necredință la credință, iar aceștia văzând pe Mântuitorul, s-au întors de la cinstirea de Dumnezeu la necinstire. Aceia i-au lăsat pe dumnezeii lor și, căutând, ajung la Hristos Însuși, iar aceștia lăsându-L pe Hristos, nenorociții, cer să-l aibă pe Baraba [cf. *Mt* 27, 20-21].

Astăzi, neamurile păgâne tresaltă ca mieii, având pe Hristos cu ele, iar iudeii se topesc ca ceara [cf. *Ps* 67, 3], primind pe antihrist [τὸν ἀντίχριστον]. Iar că iudeii îl primesc pe antihrist, martor este Hristos, „căci dacă, spune [El], altul va veni în numele Meu, pe acela îl vor primi” [*In* 5, 43]. Astăzi, bisericile ortodocșilor înalță către Dumnezeu buna lor mirească duhovnicească, asemeni pajiștilor

¹⁹ Traducere realizată după textul grec editat de Sever J. Voicu în *Byzantion* 43 (1973), p. 486-494.

²⁰ După cum a semnalat editorul omiliei, se pară că această comparație nu are paralele în omiliile grecești la Nașterea Domnului. Cf. Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 487, nota 2.

de trandafiri, de crini și de violete.²¹ Iar adunările ereticilor, asemeni florilor care au nevoie de întuneric [σκοτεινόχρoα]²², în loc de bună mireasmă, nenorociții răspândesc duhoare.

Astăzi, Dumnezeu Cuvântul S-a făcut om pentru noi [cf. *In* 1, 14], și omul muritor a devenit nemuritor după har [κατὰ χάριν].

Astăzi, Maria a născut și lumea a fost luminată, aceea în peșteră, iar lumea în Biserică. Cine avea trebuință de nașterea din Maria? [Era nevoie de nașterea din Maria] pentru ca noi, venind la Cel asemenea pătimitor [τῷ ὁμοιοπαθεῖ] [cu noi], să moștenim viață și nestricăciune.

Hristos Se naște din Maria, ca să aleagă pe apostoli, ca să vindece pe bolnavi, ca să scoale pe morți, ca să curețe pe leproși, ca să elibereze pe cei posedăți [cf. *Mt* 11, 5]. Se naște din Maria, ca să lumineze neamurile păgâne, ca să-i învețe pe iudei, ca să deschidă Botezul [τὸ βάπτισμα ἀνοίξῃ], ca să demaște pe trădător, ca să cheme pe Zaheu, ca să ferească pe Nathanael [cf. *In* 1, 47]. Hristos Se naște din Maria ca să omoare pe șarpele care a amăgit-o pe Eva [cf. *Fc* 3, 1-13], ca să-l ducă prin tâlhar pe Adam în rai [cf. *Lc* 23, 43]²³, ca să ne dăruiască Trupul și Sângele Lui spre iertarea păcatelor [cf. *Mt* 26, 28].

Pentru cine a luat forma robului [*Flp* 2, 7]? [A luat forma robului] ca să elibereze pe robii care vin la El, [...] ca să ridice jertfelnicul. De ce S-a umilit/smerit pe Sine? Pentru că noi nu puteam să ne apropiem de desăvârșita Lui dumnezeire. Căci și vânătorii experimentați fac așa: cel care vrea să vâneze păsări²⁵,

²¹ O altă întrebare pusă de editor este dacă nu cumva această aluzie florală este un ecou șters al tradiției reprezentate de prologul omiliei BHG 1911 (PG 61: 763), care este o descriere a primăverii. Cf. Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 489, nota 2.

²² Cuvântul acesta mai este atestat doar într-o omilie pseudo-hrisostomică (In illud, *Collegerunt Iudaei* [La cuvintele evanghelice: „S-au adunat iudeii...”], PG 58: 528.8). Posibilitatea ca aceste două omilii să aparțină aceluiași autor este exclusă de Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 489, nota 3.

²³ Editorul semnaleză existența unei afirmații asemănătoare într-o altă omilie pseudo-hrisostomică (BHGⁿ 1905, CPG 4560, PG 56: 385-394). Omilia este localizată în antiohia, la sfârșitul sec. IV. „Iar Cuvântul, Cel născut din Fecioara, a arătat crucea prin care l-a dus pe tâlharul, în chipul lui Adam, în rai [εἰς πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ]”. PG 56: 393.1-3. Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 491, nota 1. Trad. rom. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predici la sărbători împărătești și Cuvântări de laudă la sfinți* (PSB S.N. 14), ediția a II-a, revizuită și adăugită, traducere din limba greacă veche de pr. prof. Dumitru Fecioru, introducere de ierom. Policarp Pîrvuloiu, Basilica, București, 2015, p. 49-58. Ch. Martin pledează pentru autenticitatea hrisostomică. A se vedea „Un florilège grec d'homélie christologiques des IVe et Ve siècles sur la Nativité (Paris gr. 1491)”, *Le Muséon* 54 (1941) p. 17-57, în special p. 48-52.

²⁴ Lacună în text.

²⁵ στρουθίου diminutiv al lui στρουθός (vrabie).

aruncă înainte o pasăre [ca momeală]; cel ce vrea să vâneze o potârniche, aruncă o potârniche [ca momeală]; cel ce vrea să vâneze un porumbel, aruncă un porumbel [ca momeală], ca să vâneze prin asemănare pe cel asemenea [τὸ ὅμοιον διὰ τοῦ ὁμοίου]²⁶. Așa a făcut și Hristos; pe oameni i-a pescuit prin umanitate [διὰ τοῦ ἀνθρώπου], l-a călcat în picioare pe diavolul prin umilința Sa, l-a despuiat pe satana prin îndelunga Sa răbdare și a pregătit împărăția cerurilor celor ce păzesc poruncile Lui.

Astăzi, îngerii Îl slăvesc, oamenii I se închină și cei morți Îl imploră.

Astăzi, cele trei tagme [ale celor ce ființează] Îi aduc daruri; oamenii aur ca unui împărat, îngerii tămâie ca unui Dumnezeu și cei morți smirnă ca unuia [mort] pentru cei morți. Îi aduc [daruri] în forme diferite, pentru că neamuri diferite Îi aduc închinare astăzi.

Așadar, veniți cei ce ascultați cuvintele mele, să sărbătorim astăzi ca niște creștini [χριστιανικῶς]. Cum va fi aceasta? „Nimeni sa nu răsplătească răul cu rău” [Rm 12, 17], căci este scris în Proverbe: „dacă flămânzește vrăjmașul tău, dă-i să mănânce, căci făcând aceasta vei îngămădi cărbuni aprinși pe capul lui” [Pilde 25, 21-22].

Nu fi pricină de scandal, căci Domnul zice în Evanghelii: „Amin zic vouă: cel ce va sminti pe unul din aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să se arunce în mare” [Mt 18, 6].

Împarte acoperișul, haina și mâncarea cu cel lipsit [tu], cel ce ai trebuință de acestea; căci iarăși spune Domnul: „Fericiți cei milostivi, că aceia vor fi miluiți” [Mt 5, 7].

Nu cugeta lucruri mari [despre tine], „căci cel căruia i se pare că este ceva, deși nu este nimic, se înșeală pe sine însuși” [Gal 6, 3].

Învredniciți de multă cinste și de mult respect [δορυφορία]²⁷ pe preoții voștri; „căci ei priveghează pentru sufletele voastre, ca unii care au să dea seama [de ele]” [Evr 13, 17].

Abțineți de la desfrânare, sugrumare și sânge [cf. FA 15, 20; 21, 25]! Căci este blestemat înaintea lui Dumnezeu cel ce mănâncă sânge sau [animal] sugrumat [πικτὸν] sau [animal] sfâșiat de fiare sau [animal] ucis de o pasăre [πετεινόθνητον] sau ucis de o fiară [θηράθνητον] într-o capcană, și va șterge de pe pământ pomenirea lui [Lv 7, 26-27; Ps 33, 15; 108, 14].

Puneți capăt obiceiului jurămintelor, slăvind pe Hristos Cel ce S-a născut, că Lui se cuvine cinste și închinare în vecii vecilor. Amin!

²⁶ Sever J. Voicu semnalează existența unei imagine asemănătoare într-o altă omilie atribuită sfântului Ioan Hrisostom, păstrată numai în traducere siriacă. Cf. Sever J. Voicu, „Une homélie pseudo-chrysostomienne pour la Noël (BHGⁿ 1899t)”, p. 491, nota 3.

²⁷ Δορυφορία poate însemna escortă, pază, dar și grijă sau respect. Cf. G. W. H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford University Press, 1969, p. 383.

Pr. Dr. Radu Gârbacea

Abstract:

Through this paper I want to provide to the Romanian reader the text of a pseudo-chrysostomian homily on the Nativity, edited by Sever J. Voicu, and to indicate two interesting elements present in it, namely, what it means for a Byzantine preacher “to praise the Lord of the day”, and how he understands that we must celebrate the Nativity “as Christians”. The image of a Christian celebration of Christmas - as tautological as it may seem - is all the more necessary, as Christians have forgotten how to celebrate “as Christians”.

Keywords:

pseudo-chrysostomian homily, on Nativity, “as Christians”